Ч. 268 Четвер 1 (13) грудня 1894. Рік IV.

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улица Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Реклямациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в Адміністрациї „Ґазети Львівскої“ і в ц. к. Старостствах на провінциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року зр. 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року зр. 2·70
на чверть року зр. 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Причинки до істориї нашого політикованя.

(Конець.)

Дальше пише „Правда“:

Що-ж до президиї, то в ріжних клюбах має она ріжну форму: в деяких стоїть на чолї один президент, в инших трех, що міняють ся альтернативно (так було н. пр. доси в ческім клюбі, котрий ухвалив тепер вибрати одного голову), а в рускім в часї довгої слабости п. Романчука і в останній сесиї проводив усе найстарший віком. На засїданю з 16 с. м. поставив п. Підляшецкий внесене, щоби змінити дотеперішну форму репрезентациї клюбу і вибрати голову і заступника. Вибрано отже одноголосно головою о. Мандичевского (котрий задля недуги не прибув до Відня), а заступником одноголосно п. Підляшецкого. Сей останний однакже заявив, що не може сего приняти, позаяк его погляди в дечім відбігають від поглядів клюбу. Тоді вибрано 3-ма голосами (против одного) заступником голови п. Барвіньского. Поступок п. Підляшецкого вважаємо зовсім коректним, бо коли руский клюб в дечім має відмінні погляди, то і репрезентация повинна бути така, що відповідала-б більшости. П. Вахнянин вибраний на ново секретарем клюбу.

На засїданю з 24 жовтня здавали пп. Вахнянин і Барвіньский справу з заходів що до ріжних постулятів до правительства, з котрих деякі вже зреалїзовані, деякі ще не переведені. На остатнім засїданю, окрім поданої в горі справи обговорювано деякі біжучі справи.

З усего наведеного може всякий безсторонний впевнити ся, що клюб руский істнує непереривно від свого заснованя в 1891 р., а хоч пп. Романчук і Телїшевский его покинули, він займає ся і дальше потребами руского народу. Очевидно инакше ще сповняв би свою трудну задачу, коли-б мав заступника в буджетовій комісиї, або в так для нашого народа важній комісиї як податкова, де тепер відбувають ся наради над реформою податковою (а посол Телїшевский, хоч обіцяв зложити мандат, доси сего не вчинив, анї не приїхав і нема кому промовити там про потреби руского народу). Вся отже двонедїльна писанина в „Дїлї“ на тему „нового“, „неістнуючого“, або „неуконституованого“ руского клюбу напїхована злою волею, котра руководить сю лише особистою амбіциєю і тому заслугує на як найострійший засуд, позаяк лише вводить баламутства між руску суспільність, роз'єднує і ослабляє єї і кождий щирий народолюбець мусить гидувати такою роботою!

Дня 6 падолиста мали відбути ся доповняючі вибори до сойму з сїльскої куриї в повітах староміскім і збаражскім. Однак минув весь жовтень, а не чутно було, щоб п. Романчук, голова головного руского комітету виборчого, скликував або хоч споводував скликане комітету, щоб почати яку акцию виборчу. Аж перед самими виборами, в „Дїлї“ з 30 жовтня появила ся відозва „Народної Ради“, підписана її головою п. Романчуком з затвердженем кандидатури на посла. На Староміщину поставлено о. Михайла Зубрицкого з Мшанця, на Збаражчину о. Олексія Заячківского з Зарубинець, котрі були би добрими силами парляментарними. П. Романчук голова „Народної Ради“, котрий именно тепер, як бачимо з наведених в горі подій, зробив ся таким строгим формалїстом, зігнорував п. Романчука, голову руского комітету виборчого, і поминув в сій справі головний комітет. Однак не витревав консеквентно на тім становищи, заперечуючим істноване і компетенцию комітету виборчого, котрого він сам головою. Члени комітету прочитавши згадану відозву „Народної Ради“, зажадали від заступника голови, о. Туркевича, скликаня комітету (п. Романчук сидів тоді у Відни) і застереженя своїх прав. О. Туркевич дійстно запросив членів комітету 1 падолиста на засїдане, котре мало відбути ся д. 3 падолиста. Рівночасно повідомлено про се засїдане виділ „Народної Ради“ з просьбою, щоби на місце двох померших делеґатів до комітету виборчого (о. др. Огоновского і Дам. Гладиловича) перевів доповняючий вибір і сих нових двох делеґатів вислав на згадане засїдане. Крім того повідомлено телеґрафічно п. Романчука у Відни, може схоче прибути на засїдане комітету. П. Романчук, котрий не вважав потрібним поспішити на похорони загально поважаного, вельми заслуженого др. Ом. Огоновского, явив ся в два дні пізнїйше у Львові задля розбитя виборчого комітету. Щоб сю ціль осягнути мусїв п. Романчук постарати ся о збільшене своїх прихильників в іґнорованім ним доси комітетї виборчім і для того на засїданю виділу „Нар. Ради“ дня 2 падолиста ухвалено, не тілько вибрати делеґатів до комітету на місце пок. дра Огоновского і Гладиловича, але крім того уневажнити дотеперішні мандати делеґатів „Нар. Ради“ в комітетї пп. Барвіньского і дра К. Левицкого а на їх місце вислати нових. Відкликане се доручено пп. Барвіньскому і дру Левицкому перед полуднем 3-го листопада, коли они вже мали від президиї комітету запросини на засїдане, що мало відбути ся вечером.

3)

Покуса.

Образець з галицкого житя.

(Дальше).

В найбільшій комнаті, яка була в домі о. Горецкого, до гостини уставлено столи в формі підкови. Але господиня завчасу зміркувала, що не стане місця для всіх, і казала ще в другій менчій комнаті поставити два столи, принесені зі шпихлїра, де они довгі літа стояли без житку. При сих столах в менчій комнаті засїли веселі молодці, що зараз зложили хор. Вуйко Дорко хотів собі присїсти до них, бо дуже любив сьпів і сам троха „потягав“, але Маня, замітивши се, не дозволила єму.

— Вуйку — каже жартом — твоє місце поміж старшими. Ту будуть молоді паничі запивати, ще й ти готов з ними.

— Не бій ся, Маню — оправдував ся вуйко — я пю дуже мало, бо менї шкодить; зараз спати хочу.

Але послухав своячку і пішов поміж старших. Ті „старші“ не всї були старші від Дорка, на приклад его три молодші брати, але они були жонаті люди, то їх до молодїжи не тягло. А вуйко Дорко все ще чув за собою право, числити ся до молодїжи, отже часто волів товариство молодих, між котрими і сам молоднїв коли не на тїлї, то на души. Однак ради Манї не хотів ее послухати, бо й єї зачислив до сих, що відмолоджували его душу. Бажав навіть усїсти собі біля неї і сказав їй се.

— Дуже радо, вуйку, я сама того хочу — відповіла Маня сїдаючи і усьміхнувшись додала тихше: — Ти вже певно собі думаєш, що я завзяла ся тобі голову збаламутити. Не бій ся, я не така небезпечна. Я так тільно.

— А най тебе хліб обсяде! — подумав собі пан директор — яка здогадлива! — То ще питане — додав голосно — чи ти змогла би мене збаламутити? Сивий волос! Ти знаєш, що то значить? — і вказав на свою голову.

— А добре було би, щоби ти справив собі яке чорнило та почорнив волосе! — порадила панна Маня. — Атже той іней від сонця може ще розтаяти.

— І сонця такого нема і я вже без претенсий.

— То зле. Трийцять шість лїт — і вже без претенсий! А лице ще молоде як у панни....

— Трийцятьшістьлїтної — додав вуйко. Обоє засьміяли ся.

Почалась гостина, тоасти, сьпіви, як звичайно на весїлю. Панна Маня дбала дуже про свого сусїда і при пятій чарцї вина, котру забирав ся випити, спитала навіть: — А не буде голова болїти?

— Такої вже слабої голови я не маю — боронив ся вуйко.

— То напиймо ся разом. На здоровлє твоє, вуйку! Щоб такі вуйки на камінню родили ся!

— Ти знов з компліментами, Маню? Дай же спокій! От небавом почнуть ся танцї, гостина вже кінчить ся, іди, приготов ся, може якого хлопця собі вибереш.

— Один лише ту менї подобав ся, а більше жаден.

— А то котрий?

— Отсей правник, що промавляв від молодїжи. Ти бачив, який він поважний! А як славно говорив!

— То за молодий для тебе. Правник з третього року. Коли він буде міг женити ся?!

— Я ж не кажу, щоб я єго зараз за мужа хотїла; так лише кажу, котрий менї до вподоби.

— Що-ж, чи тобі вже веселі хлопції надоїли?

— Досить менї сих вітрогонів з солодкими словами, а пустими головами. Але, вуйку, пора тобі сказати слово, щоби гостї зложили дещо на будову театру.

Вуйко Дорко встав і коротко, але горячо взвав гостий до складки на таку гарну народну ціль. Єго нова братова поставила на стіл піднос, на котрий посипались щедро і срібні і паперові гроші. Але панні Манї було сего мало; она взяла піднос, занесла у комнату, де сидїла молодїж і там поклала на стіл. Сказала тільно „складка на театр“ і притім так значучо усьміхнула ся, що неодин молодець витягнув

Тим способом війшли до комітету 4 нові делеґати „Народної Ради“: пп. Нагірний, Струсевич, др. Кос і проф. Роман Цеглинский, з котрими п. Романчук прибув на засїданє комітету, який доси іґнорував. Поступок безглядний видїлу „Нар. Ради“ визвав довгу дискусию, в котрій п. Романчук старав ся его оправдати, доказуючи, що відкликані делеґати не зуміли би відповідно теперішному напрямови більшости „Нар. Ради“ заступати еї інтереси в комітетї. При тім силував ся п. Романчук доказувати, що „Нар. Рада“ на основі своїх статутів покликана переводити вибори, що она вже поробила всякі приготовленя до тих виборів, що виконувала вже своє право в справі виборів в повітї бучацкім (правду сказавши, нїчого не робила тодї, бо кандидатом був п. Барвіньский, котрого п. Романчук не рад був бачити в соймі!) і аж торік лишила потверджене і оголошене деяких кандидатур головному комітетови (се правда, бо як розходило ся о вибір п. Барвіньского з Брідщини до сойму, чому п. Романчук був противний, то не тілько „Нар. Рада“ лишила сей вибір комітетови, але дїлала навіть убочно проти сеї кандидатури, вишукуючи всяких инших кандидатів, хоч сим разом обережнїйше, як се стало ся з кандидатурою п. Вахнянина, проти котрої п. Романчук вислав був телеґраму до дра Короля, дораджуючи кандидатуру о. Чернецкого). Однак се все була лише крутанина, котра нїкого не могла переконати, а лише виказувала, що п. Романчук тодї закривав ся комітетом, як ему було вигідно, а тепер, побачивши, що комітет може стати ему небезпечним, постановив его розбити. Серед сеї дискусиї зложив п. Барвіньский письмо „Нар. Ради“ і заявив, що супротив такої ексклюзивности не може дальше бути членом сего товариства, а др. Кос поставив прямо внесенє на розвязанє головного комітету виборчого. Заступники ординариятів заявили, що до такого важного рішеня мусїли-б мати повномочія мандантів і тому разом з кооптованими членами комітету о. сов. Ільницким і проф. Грушкевичем голосували против розвязаня. Варто занотувати, що за розвязанем голосували: ред. Белей, о. Стефанович, др. Кос, проф. Цеглиньский, Струсевич, Нагірний і др. Савчак (сей останнїй задля того, позаяк на его погляд так довго не може комітет виборчий нїчого успішно зробити, як довго его головою п. Романчук). Не голосували: оо. Тороньский, Туркевич, Чапельский, Ільницкий і проф. Грушкевич. Після розвязаня комітету, сего дальшого подвигу консолїдацийного п. Романчука, почав він і о. Стефанович накликувати до сконсолїдованя сил, що-б сторонництво народовцїв не розбивало ся і т. д. Очевидно „Нар. Рада“ і дальше задержала керму в справі сих доповняючих виборів і як небавом показало ся — запропастила справу, бо обидва кандидати упали, а з дописий в „Дїлї“ поміщених вийшло, що цїле підготовлене виборів „Народною Радою“ обмежило ся на написанє кількох листів! Ось до чого веде та славна робота орґанїзацийна і консолїдацийна п. Романчука від чотирох лїт. Коли доси ще не один народовець манив ся надїєю, що з сеї роботи справдї щось вийде реальне, то тепер кождому прояснило ся, що така робота веде просто до занапащеня наших найжизненнїйших інтересів, що ся робота — не входимо в се, чи сьвідомо, чи несьвідомо, змагає до розбитя Русинів-народовцїв і тому пора положити їй конець, а взяти ся до орґанїчної працї.

Перегляд полїтичний.

На вечірнім засїданю Палати послів ухвалено в специяльній дебатї закон о зелїзницях льокальних, а відкинено внесенє пос. Бянкінього, щоби Дальмацию виключити від сего закона. Підчас дебати відпер міністер торговлї енерґічно інсинуацию пос. Люеґера, буть-то би правительство пильнувало більше інтересів приватних предприемств як міста Відня.

До підкомітету для реформи виборчої вибрані: Бернрайтер, Гогенварт, Діпавлї, Коронїні, Кінбурґ, Менґер, Пініньский, Рутовский, Стадницкий і Шварценберґ. Підкомітет уконституував ся в той спосіб, що Коронїнього вибрано предсїдателем, Гогенварта его заступником, а секретарями Бернрайтера і Рутовского. Перше засїданє підкомітету відбуде ся завтра, в четвер.

„Ґражданин“ потверджує вість о димісиї варшавского ґен.-ґубернатора Гурка і доносить, що на его місце має бути іменований ґр. Шувалов, дотеперішний амбасадор в Берлинї.

З Петербурга доносять до N. fr. Presse, ш в тамошних дуже добре поінформованих круга полїтичних есть то переконане, що дотеперіш на заграничнa полїтика Росиї не змінить с зовсїм, бо Росия має передовсїм на оці сві власний інтерес. В справу хіньско-японьск війни не хоче Росия зовсїм мішати ся. — Х дить чутка, що з новим роком настануть зна зміни в законї прасовім і то в дусї лїб ральнім.

Новинки.

Львів дня 12 грудня.

— **Доповняючий вибір** одного члена ра пов. в Товмачи з громад міских розписано на 1 сїчня с. р.

— **В день сьв. Миколая** дня 18 с. м. в Ста нїславові в сали Gwiazdy відбудуть ся вечерни для дїтий, устроені заходом Товариства руск женщин. На тих вечерницях насамперед відогра ють дїти Лисенкову комічну оперетку „Козуде резу“ в цїлости. В грі бере участь над 20 р скої малої молоди. По окінченім представлен появить ся „сьв. Миколай“, проговорить до дїт і роздасть подарунки, а вкінци будуть і гри д точі. Початок о год. 7 вечером. Вступ від дозр лих осіб 50 кр.; за дїти платить ся також по 5 кр., але за тое дістануть дїти подарунки. Дох з вечерниць призначує ся на провктований дї чий інститут в Станїславові. Такі самі вечерни але дня 17 вечером відбудуть ся у Львові в Р скій Бесїдї. Дїти відограють також „Козу-дерезу“, будуть грати на скрипках і фортепянї, а сьв. Ми колай прийде з ангеликом, чортиком і з дару ками.

— **Дитячі збитки.** Микола Пустовар, 10-лї ний син господаря в Корничу в Коломийщинї бав ся дня 26 падолиста зі своєю молодшою сестро в хатї і зі збитків вішав ся на крайцї. Раз з ложив собі на шию крайку так, що посинїв. Зм кувала се сестра і вибігла до тата, що працюв на подвірю, та кликала его до хати. Батько д мав, що то жарт, насварив дїти і аж тодї пішо до хати. А там его син справдї висїв на край неживий і вже его не можна було відратувати.

— **З салї судової.** Дня 17 грудня буде те

своі послїдні гроші і кинув на піднос. Відтак урадувана вернула зі складкою до вуйка і похвалила ся перед ним, що з неї був би знаменитий екзекутор, в що вуйко радо повірив.

По гостинї спрятано і винесено столи на двір, заметено, уставлено крісла і ослони під стїнами — і почали ся танцї. Жиди-музиканти грали, аж струни рвали ся.

Вуйко Дорко, мимо того, що правно зачисляв ся до молодїжи, пішов тепер зі старшими грати віста. Якось не йшла ему гра. Русява дама каро здавалась ему — не знати чому — панною Манею і він оглядав еї, як фотоґрафію. Відтак розлютив ся на себе, що осьмілив ся такого страхопуда мальованого порівнувати з гарною своячкою і зараз видав сю карту. Посидїв так собі з пів години і встав.

— Нї, — каже — якось менї нинї карта не йде. Піду подивити ся, як танцюють.

І пішов, усїв собі в кутику і дивив ся. Панна Маня танцювала з якимсь питомцем.

В той час в домі о. Горецкого появив ся учитель Іваньский. Перший замітив его Дорків брат, пан молодий. Спитав, чому так спізнив ся, запізнав его зараз з панею Горецкою і поручив еі опіцї. Панї Горецка доси не втихомирилась, доки не усадовила учителя за стіл та не поставила перед ним всяку їду і вино. Іваньский сїв і дякуючи, їв та пив, до чого господиня заохочувала его милою принукою. Єму очивидно пильно було когось побачити, бо зривав ся, але не хотів показати ся для господинї нечемним і коштував все, що она подавала.

Тимчасом панна Маня у комнатї, в котрій вели ся танцї, замітила вуйка Дорка.

— А, вуйку! — повитала его. — Як же ти собі скромно присїв в кутику! Тепер панни вибирають, отже я тебе вибираю до танцю.

— Дай менї спокій.

— Нї, мусиш. Ти менї гарбуза даєш?

Рад-нерад мусїв вуйко пригадати собі ріжні „кроки“, котрих за молоду вчив ся і пішов зі своячкою в танець. Не йшло ему се зовсїм складно, але Маня потїшила его:

— Бачиш, вуйку; танцюєш, як двайцятьлїтний молодець, а ти вже себе в старцї записав, в карти граєш!

— Але як я втомив ся! Аж піт виступив. Ну, вже десять буде з мене! Відвик давно....

— То сїдаймо.

Сїли собі на ослонї при стїнї.

— Знаєш ти, Маню, сю пісню: „Де ся наші лїта дїли, лїта наші молодії? Пропали, як гомін за горами....“ Не тямлю добре слів, але мельодию памятаю.

— І що з того?

Дорко застановив ся. Справдї, і що з того? Минули лїта молоді і з тим треба погодити ся. Атже кождому минають....

— Над чим так, вуйку, задумав ся?

— От, щось у голові снує ся! Правда, що то гарно сказано: „Як гомін за горами?“ Було весело, від радістних сьпівів молодечих аж лунало, а тепер уже і гомін прогомонів.

— Може ти, вуйку, поезиї пишеш? — жартувала панна Маня, не розуміючи смутку вуйка.

— Колись писав, ще в ґімназиї, а тепер і одного верша не склею. Проза житя....

— Чи житє справдї таке трудне? Менї дома так добре — і хоч я знаю, що люди бідують, та дуже часто забуваю про се.

— Житє справдї трудне. Зацвите за молоду, як корч рожі, а ту і приморозок і спека і буря пообривають помалу листки, звялять квітки, галузки — і не отямиш ся, коли з того всего остане ся сухий корч.

— Котрий на другий рік може знов з цвисти — додала панна Маня.

— Зацвисти може, та вже не так, як пе ше, коли галузя було здорове. Впрочім, правд тобі кажу, я не знаю й досї, як на житє д вити ся. Раз здає ся веселе, другий раз сумне. Одно лиш правда, що по розчарованях дуж трудно прийти до себе.

— А ти мав які розчарованя? Правда, сама знаю одно.

— Як мене прогнали з семинариї?

— Так.

— Ох, болїло се мене тодї. Нїхто не зр зумів чоловіка, не навчив.... Прогнали і ро собі, що хоч! Думали, що то добрий спос поправи. А я лиш старав ся пізнати все, чит і се і те, бо й як-же ж можна щось судити, пізнавши?

— А більше розчаровань ти не мав?

— Ще й кілько, моя Маню! — говорі Дорко розжалобленим голосом. — Розваж л ше: я мусїв жити у Відни, а не мав з чог скінчив аґрономію, а посади не дістав; опин ся сам безпомічним, а другим мав помагати ет! дурницї! Нинї весїлє, що ми будемо св жалї виводити?

Але паннї Манї зовсїм ті жалї не бул скучні. Лице еї сьвідчило, що она їх глибо відчувала і се мовчанє її по словах Дорка г ворило більше, ніж богато слів.

— Ми, дївчата — промовила она по хвил — нераз завидуємо мужчинам. Думаємо, справдї їм тілько житє, а ту придивити ся боротьбі щоденній, аж страх бере, хоч нам доля також не цьвітом маєна....

— Знаю, знаю, Маню.

Вуйко Дорко спер руки на колїна і вд вив ся в землю. Музика грала, а пара за п

нопільский суд ще раз розбирати справу крадежи 22.000 зр. Коли шукали злодія (Рудого), зголосив ся до суду фотоґраф Сількевич і під присягою зізнав, що рупникар Петро Шермер доробив до каси ключ свому шваґрови М. Дримуховскому, котрий тоді був урядником каси ощадности. Дримуховского і Шермера увязнено, але показало ся, що они невинні. Отже тепер прокураторня державна обжалове Сількевича о обманьство і клевету. Він хотів дістати тих 1000 зр., що були призначені за зловлене злодія, і присяг криво. Тепер Тернопільці дуже цікаві на продовжене процесу.

— Милосердний вітчим. В Радружи равского повіта є господар Гринь Галань. Він мав пасерба Афтанаса Зазулю. Дня 19 падолиста с. р. Галань побив свого пасерба Зазулю дуже тяжко, так, що він, як їхав з вітчимом на возі, положив ся, бо вже сили не мав сидіти. Милосердний вітчим не хотів его завести до дому, тілько заїхав перед хату Петра Снігура і просив его жінку Параску, щоби приняла пасерба на ніч. Параска не хотіла. Тоді вітчим загрозив, що коли не прийме Зазулю на нічліг, то положить его під поріг. І як сказав, так зробив. Але на другий день під хатою Снігура найшли Афтанаса Зазулю неживого, а через що? через то, що не найшов ласки ані в Параски, ані у свого милосердного вітчима. Его поховали і нікому на думку не прийшло, як то помер бідний пасерб, аж жандарми з Немирова вислідили.

— Відстрашаючі приклади для всіх, що люблять заглядати до чарки, можемо подати нині. З Самбірщини пишуть нам о такій пригоді: Було то дня 25 падолиста с. р., господар Петро Дмитрів з Хлівиск вертав з Самбора разом з жінкою Паранькою і трьома иншими селянами до дому. В Максимовичах при дорозі стоїть коршма. Там ціле товариство вступило на чарку і безпамятно запило ся. Іменно Дмитрів з жінкою випили занадто богато. О 9 год. вечером вибрали ся обоє до дому до Хлівиск. Та як пяному пішки йти? І спати хоче ся і ноги стають деревяні. Отже Дмитрів сів собі над ровом, а жінка побігла тимчасом до нічної варти, просити о поміч; та не допросила ся. Але що й сама ледви ноги тягла за собою, то вже не могла вернути до мужа, тілько заночувала в одного господаря в Максимовичах. Тимчасом Петро дрімав над ровом, поки не схотив ся в воду, що була в рові. Вода отверезила его на хвилю, він виліз з рова, заволік ся ще з 200 кроків і впав на землю. Заснув і вже більше не збудив ся. На другий день о год. 5 рано найшли его неживого. Сей приклад незвичайно поучаючий. Раз видко, що шинкарі не дбають о то, щоби гості їх не занадто пили (максимовицкого шинкаря за то покарали), а друге: чоловік гине на дорозі, а ані нічна варта ані товариші пятики ему не поможуть. Значить, христіяньске чувство у сих людий не дуже розвинене. — А як кому ще того приказу мало, то подамо другий: Господар Іван Паниско з Бербяжа нижного в Коломийщині вертав пяний з шинку, впав в ріку і втопив ся. Мав 64 роки.

рою йшла, зачіпаючи часом і Дорка і Маню, бо хата була за тісна.

Що такого, що панови директорови так приємно розмавляти зі своячкою Манею? Розмавляв би, балакав би до самого рана. І випив нині понад свою звичайну міру, а таки ще спати не хоче і не нудить ся. Але... але пан директор таки не зовсім щирий. Говорив, які мав розчарованя, а про одно таки не згадав. А не було оно таке маловажне, щоби про него можна забути. Як би так хто міг переглянути папери Дорка, педантично поскладані в его бюрку дома, найшов би там в окремій куверті кільканайцять листів, писаних жіночою рукою, а в листах сухий букетик цьвітів. Давна історія, ще з часів теольоґії! На третім році пізнав був одну панночку, вже собі писали в листях „ти“, аж ту Дорко мусів покинути семінарию, а его суджена, без найменшої романтичної розпуки, вийшла зараз за другого замуж. Дорко — щож він? мусів піддати ся долі. Та боліло се его, так боліло, що під тягарем туги зложив був раз елеґію, повну нескажаного смутку. Тепер ся елеґія, листи і букет, лежать собі спокійно в бюрку, не тикані від довгих літ рукою Дорка. На що й згадувати минувшину? Єго колишня суджена має вже сина в ґімназиї. Дорко бачив его кілька разів: гарний хлопчина, зовсім у маму вдав ся....

Мимоволі, розповідаючи Мани свої розчарованя, нагадав собі він і сю пригоду і так притім задумав ся, що й не звернув уваги, як Маня нишком відійшла собі. Оглянув ся: її вже не було в комнаті, але за те перед собою побачив Іваньского.

(Дальше буде).

Господарство, промисл і торговля.

Товари корінні.

1. Перець.

(Дальше).

3. Перець анґлїйский або пімент, званий також новим корінєм, єсть овочем зовсім иншої ростини, як перець правдивий і має смак більше корінний, подібний до гвоздикового. Піментове дерево, подібне до мірту, росте в Мехіку і на антильских островах, головно на ямайці, де доходить до висоти 15 метрів. Ягоди піменту зривають ся, заким ще доспіють і длятого бувають неоднакової величини; зовсім спілі суть великі як горох. Висушені на сонци недоспілі ягоди бувають брунатної барви і зверха зернисто поморщені та слабо рапаві. На однім кінци такої ягоди видко місце, де она держала ся на хвостику, а на противнім кінци єсть купка присохлих листочків цьвітових, серед котрих видко маленьку ямку. По сих листочках найлекше пізнати правдивий пімент; майже на кождій его ягоді можна добачити чотири листочки цьвітові, підчас коли іспаньский пімент, лихший від правдивого, має пять листочків. Коли взяти жменю піменту і потрясти ним, то чути як в нім шелестять зеренця, як коли-б в головці маку. Коли розріжемо одну ягоду, то побачимо, що она має досить грубу, у внутрі яснійшу шкірку і замикає в собі два круглаві, майже чорні зеренця, відділені від себе тоненькою плївкою. Зеренця ті не мають так острого смаку, як лупинка ягоди.

4. Перець довгий уживає ся лиш дуже рідко за приправу до страв і яко лік; его легко розпізнати по тім, що его дуже маленькі ягоди сидять густо по 100 до 200 на однім прутику і суть сірі або темно-сірі. Довгий перець має такий самий запах як і чорний, але в смаку єсть дуже лагідний.

Доброта перцю і его фальшоване. Добрий чорний перець пізнати по тім, що зерно єсть однакове і однакової, брунатно-чорної барви, тверде і не кришить ся в пальцях, має сильний смак і запах перцю, у воді скоро потанає. Коли перерізати зерно чорного перцю повздовж, то оно так представляє ся в середині: Насамперед докола зерна видко тоненьку верхну шкірку, котрої зморщки виставть боками ніби роги; за тою лупинкою іде жовтаво-біле ядро, котре в середині має білу, як би мукою обсипану ямочку. Під вершком зерна єсть ще друга значно менша ямочка і по тих ямочках найборше можна пізнати чорний перець. В молодім і утлім зерні не витворило ся ще тверде ядро і длятого верхна лупинка буває звичайно гладка, лиш що глубоко позападає ся до середини; коли таке зерно стиснути між пальцями, то оно розломить ся і покаже ся порожним. Того рода перець називає ся легким. З такого перцю робить ся в міхах при транспорті порох, котрий однакож не має великої вартости. Білий перець пізнати по его сивавій барві і тонесеньких слабо жовтавих реберцях.

Чорний перець в зерні фальшують часто домішкою подібних до перцю сушених ягід не маючих зовсім ані смаку ані запаху перцю; давнійше домішувано н. пр. шкідливі здоровлю ягоди вовчого лика. Дуже часто роблять штучний перець з мішанини товченого перцю, муки і ґуми. Перець такий можна легко пізнати по тім, що він і гладкий і не має в середині ямки і дуже легко в воді розмакає ся, але в домішці можна его не добачити. Найбільше фальшують товчений перець; можна навіть сказати, що нема нефальшованого, товченого перцю. Ба що більше, по декотрих великих містах бували, а може суть і до нині, окремі фабрики, котрі виробляли лиш мішанину до фальшованя перцю т. зв. мате (від слова mate, що значить „заступник“ або „товариш“) і продавали її купцям. До такої мішанини уживають: хліб, муку ячмінну і гречанну, макухи, мякини з проса, товчені зерна з оливок, кору, трачиниє, порох, пісок, попіл, ґіпс і т. д. Домішки ті бувають по найбільшій части нешкідливі; але хоч би й так — длячого має хтось сипати собі до страви трачиня, попелу або пороху та ще й за то платити? — Більшу твердість і вагу надають перцеви тим, що его мочать в ґумі і сушать. Білий перець прикрашують в той спосіб, що его білять штучно або обсипують порошком з ґуми, мучиці (крохмалю), вапна і ґіпсу. Ґуму в перци можна по тім пізнати, коли его намочить ся у теплій воді на пів години, а опісля долиє ся таку саму скількість алькоголю; в такім случаю зробить ся з ґуми осад.

Ужиток перцю і торговля ним. Зі всего коріня уживає ся перець найбільше і від найдавнійших часів. Вже стародавні Греки і Римляни знали его й уживали та платили за него дуже дорого. По грецки звав ся перець „пепері“ а по латині „піпер“; Араби називають его „бабарі“ а Перзя — „бібер“. І у нас звістний перець з давен-давна, бо навіть єклала ся про него приповідка: „З перцем, чи не з перцем, коби з щирим серцем!“ Горівка з перцем звістна у нас яко домашний лік на всякі недуги, без взгляду на то, чи що поможе, чи ні. Чорний перець має в собі живицю, котра надає ему смак перцю і линучий олієць, що надає запаху, а крім того ще й твориво, зване „перчиною“ або „піпериною“, котре немає ані смаку ані запаху. Розтертий і приложений до тіла пече і тягне міхурі як гірчиця а ужитий в страві розгріває і прискорює обіг крови, і для того в недугах нирок може стати ся шкідливим.

Пімент або анґлїйский перець уживає ся досить мало і для того мало его фальшують, а коли фальшують, то в подібний спосіб як і звичайний перець. Запах і смак піменту походить від линучого олійця, який знаходить ся в лупинці ягоди. Олієць той добувають штучно з піменту і він уживає ся, хоч рідко, яко лік або до заправлюваня горівки.

В торговли відходить найбільше простого перцю а більшу часть річної потреби, около 30 мілїонів кільоґрамів, доставляє нам остров Суматра; звідси висилають его мішками по 50 кільо з портового міста Палембанґ. В початках торговлї перцем ішов весь транспорт через Амстердам. При кінци 16 столїтя привезли були Голяндці перший раз великий транспорт перцю до Европи, аж 1,820.120 фунтів. Який они мали з того зиск, видко з того, що товариство, котре займало ся торговлею коріня, виплатило тогди своїм членам аж 75 процент дивіденди. Найлїпший чорний перець приходить до нас через Триест з Сінґапоре. — Найлїпший пімент іде з Ямайки. При гуртівнім спроваджуваню перцю треба зважати на то, щоби він був не лиш добрий в зерні, але й щоби був чистий, без всякого пороху і галузок, та прутиків. При дрібнім закупні не треба нїколи купувати товченого перцю, лиш завсїгди в зерні. Ціна перцю при гуртівнім закупні зміняє ся дуже часто. — Довгий перець уживає ся дуже мало яко коріня; він іде по найбільшій части з Яви.

(Дальше буде).

Телеґрами.

Відень 12 грудня. Є. Вел. Цїсар принимав вчера росийского амбасадора кн. Лабанова на торжественній авдиенциї і відобрав від него потверджуюче его на дотеперішній посаді письмо.

Ческа Липа 12 грудня. Послом до сойму на місце померлого Шмейкаля, выбрано майже одноголосно нїмецкого кандидата Бартеля.

Відень 12 грудня. Fremdenblatt довідує ся з достовірного жерела, що місия шефа секциї Віттека в Будапешти розбила ся, позаяк не залагоджено з угорским правительством непорозуміня в справі Полудневої зелїзниці.

За редакцию відповідає Адам Креховецкий.

І Н С Е Р А Т И.

З друкарні В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.